

# Genderové nerovnosti v podnikání: Výzvy a příležitosti pro ženy v období krizí

Markéta Švarcová, Marie Pospíšilová, Alžběta Mangarella, Alena Křížková

## **Jak podnikání žen ovlivňují krize, nová opatření a přetrvávající nerovnosti?**

**Na odborném workshopu byly zmíněny nástroje na podporu podnikání ve specifickém kontextu:**

- Krize (jako pandemie či inflační vlna) prohlubují genderové nerovnosti v podnikání – jaké konkrétní překážky ženy v ČR stále limitují?
- Jaké jsou aktuální možnosti podpory podnikatelek včetně regionálních a digitálních nástrojů spolu s kritickým zhodnocením jejich dostupnosti a dopadů?
- Informace o nových opatřeních – například o zavedení ošetřovného pro podnikající osoby od roku 2025. Jaké jsou silné i problematické stránky z hlediska genderové rovnosti?
- Jaká jsou rizika zvýšení minimálních odvodů pro nízkopříjmové podnikatelky? Návrh potřeby progresivnějšího a spravedlivějšího nastavení odvodového systému.
- Význam genderově členěných dat pro tvorbu efektivní politiky včetně shrnutí, co aktuálně v této oblasti chybí a co se chystá.

Participativní workshop Podnikání během krizí a nová opatření pro snižování genderových nerovností, pořádaný v rámci evropského projektu Gendered Innovation Living Labs (GILL; <https://gi-ll.eu>) Sociologického ústavu AV ČR, se zaměřil na genderové nerovnosti v podnikání nejen v krizových obdobích. Workshop si kladl za cíl pokračovat v diskusi mezi zástupci a zástupkyněmi veřejné správy (Ministerstvo průmyslu a obchodu, Ministerstvo práce a sociálních věcí, Úřad vlády), akademické sféry (Vysoká škola ekonomická, Český statistický úřad), neziskového sektoru (Cats2cats, Care ČR, Business Professional Women, M.Arter) a podnikatelského prostředí (Czech Invest, Asociace podnikavé Česko), tedy subjekty zastoupenými relevantními aktéry a aktérkami, kteří do diskuse nad možnostmi konkrétních opatření k odstraňování genderových nerovností v podnikatelském prostředí přinášejí různé perspektivy.

Diskutovalo se o výzvách a bariérách, kterým v České republice čelí zejména podnikající ženy. Přítomné účastnice a účastníci zdůraznili, že ženy v podnikání stále čelí mnoha překážkám, které souvisejí nejen s genderovými stereotypy, ale i s praktickými problémy,

jako je sladění pracovního a rodinného života či nedostupná finanční podpora jejich podnikání.

### **Bariéry pro podnikající ženy**

Jedním z hlavních diskutovaných problémů je stále přetrvávající obraz podnikání jako mužské aktivity. Mediální reprezentace často zobrazuje podnikání jako doménu mužů. Tento stereotyp negativně ovlivňuje ženy, které tak mají omezenou možnost se s podnikatelským světem identifikovat. Z tohoto důvodu je kladen důraz na zviditelnění příběhů nejen velkých podnikatelek, ale i malých a mikropodnikatelek, které podnikají v oblastech odpovídajících na společenskou poptávku a budují komunity. Právě tyto ženy často čelí větším obtížím při získávání investic.

Další bariérou je kapacita pro sladění práce a rodiny. Ženy, které se podílejí na podnikání, často čelí výzvě spojeným s organizováním svých kapacit pro podnikání a péči o rodinu. Tato dvojí zátěž nejen znesnadňuje uspět v podnikání, ale také omezuje prostor pro strategické plánování a růst podniků. Podnikatelky často čelí situacím, kdy mají čas a mentální kapacitu pouze na operativní záležitosti, což zpomaluje dlouhodobý rozvoj jejich podnikání.

Pokud jde o přístup k financím, ženy čelí vážným problémům při získávání půjček a investic. Přestože existují akcelerační programy, jejich kapacita je velmi omezená a zaměřují se především na technologie a fintech, což ztěžuje přístup k financování pro ženy podnikající v jiných oblastech. Podnikající ženy také stále čelí bariéře v podobě nízké kredibility podnikatelek v očích bank a investorstva. Pravidla pro schválení půjček nejsou dostatečně přizpůsobena specifickým potřebám podnikatelek.

### **Nástroje pro překonání bariér**

Mezi nástroje, které mohou pomoci tyto bariéry odstraňovat, patří digitální nástroje pro podnikání, které umožňují automatizaci některých procesů, jako je fakturace a komunikace. Tím se podnikajícím ženám může snížit byrokratická zátěž.

Mezi další nástroje patří také regionální programy na podporu podnikatelek, jako CzechInvest, které se zaměřují na specifické potřeby žen v podnikání. Při současném nastavení je ale dopad na podnikající ženy stále nízký – ty tvoří pouze přibližně 5 % účastnictva těchto programů.

### **Nové nástroje podporující podnikání žen**

Nově zavedeným nástrojem pro zlepšení podnikatelských podmínek pro ženy je podpora pečujících osob, konkrétně ošetrovné pro podnikající osoby, které bylo zavedeno na začátku roku 2025. Tato změna směřuje k narovnání podmínek pro podnikající a zaměstnané osoby, protože podnikající nyní mohou čerpat ošetrovné ve stejné výši jako zaměstnaní. I přesto na workshopu zazněla kritika, že tento nástroj reprodukuje tradiční

genderové role, protože je stále větší pravděpodobnost, že pečujícími budou ženy, nikoliv muži, a také proto, že výše ošetrovného je výrazně zastropována.

Diskuse k Databázi informačních povinností (DIP) Ministerstva průmyslu a obchodu se zaměřila na její přínosy i limity v současné podobě. Účastníci a účastnice ocenili, že databáze od února 2025 zpřístupňuje na jednom místě přehled všech zákonných povinností podnikajících osob a je založená na principech open data. Zároveň ale upozornili na problémy s její přehledností, absencí filtrovacích nástrojů a složitým právním jazykem, který může zejména začínající podnikatelky od podnikání spíše odrazovat. Podle účastnictva lze očekávat, že podnikající ženy budou častěji pociťovat obavy z plnění povinností a administrativní zátěže. Zazněla také připomínka, aby databáze sloužila nejen podnikajícím, ale i úřednictvu jako nástroj pro reflexi míry a složitosti požadavků. V této souvislosti byl zmíněn i připravovaný Jednotný portál evidence kontrol (JePEK), který vzniká jako reakce na zjištěnou míru administrativní zátěže. Diskutující se shodli, že pro praktické využití je nutné databázi dále zpřehlednit, doplnit filtry a zajistit pravidelnou aktualizaci.

Debata k navýšení minimálních odvodů na sociální pojištění v rámci konsolidačního balíčku 2024–2026 se zaměřila na jeho sociální dopady. Přestože diskutující rozuměli fiskální logice opatření, která má za cíl vyrovnaní důchodového účtu skrze zvýšení příjmů státu z plateb za pojistné, upozornili na jeho negativní důsledky pro nízkopříjmové skupiny, mezi které patří především ženy, osoby ve věku 60+ a začínající podnikatelé a podnikatelky. Zvýšení minimálního vyměřovacího základu z 25 na 40 % průměrné mzdy může mít v některých případech až likvidační efekt. Opatření dále nezohledňuje situaci těch, kteří podnikají nedobrovolně nebo v režimu vedlejší činnosti. Diskutující upozornili, že nástroje na podporu podnikajících, jako je odklad nebo snížení záloh na pojistné, jsou dostupné jen na omezenou dobu. Tato doba ale často neodpovídá potřebám podnikajících ke stabilizaci jejich podnikání. Hrozí pak, že budou muset později jednorázově doplácet vyšší částky, což pro ně může představovat finanční zátěž. V tomto kontextu zazněla také potřeba otevřít debatu o větší progresi a diferenciaci odvodového systému s ohledem na různé životní situace podnikajících.

## **Datové zdroje a jejich potřeba pro podporu podnikání**

Využití zdrojů dat členěných dle pohlaví, která jsou klíčová pro formulování efektivních politik podporujících genderovou rovnost v podnikání, bylo dalším tématem diskutovaným na workshopu. Podle nových směrnic EU bude v budoucnu na úrovni členských států sledována genderová rovnost ve firmách, např. pomocí indikátoru Gender Pay Gap (GPG). Tento krok by měl napomoci transparentnosti a lepšímu pochopení rozdílů v odměňování mezi muži a ženami, což je základ pro implementaci konkrétních opatření i pro zajištění rovnosti v podnikání. V současnosti se připravují nové formuláře a nástroje pro sběr dat o podnikání, přičemž klíčovým problémem je složitost a vysoká administrativní zátěž,

kterou tento sběr dat představuje, zejména pro malé podniky a osoby samostatně výdělečně činné.

## **Závěr**

Ženy v podnikání stále čelí řadě překážek, které omezují jejich možnosti a potenciál. Tyto bariéry souvisejí s přetrvávajícími genderovými stereotypy a nedostatečnou podporou v oblasti sladování pracovního a rodinného života. Pro zlepšení postavení podnikatelek je klíčové proměnit mediální obraz podnikání, posílit jejich přístup k financím, zjednodušit administrativní procesy a systematicky odstraňovat genderové nerovnosti v podnikatelském prostředí. Tím se zároveň posílí odolnost podnikání žen vůči ekonomickým a společenským nejistotám a podpoří se udržitelný rozvoj podnikatelského sektoru.